

Activiteitenplan

initiatief Uitvoeringsagenda Faro

Dit model voor een activiteitenplan hoort bij de Subsidieregeling Uitvoeringsagenda Faro. Uw activiteitenplan met bijhorende begroting dienen ter beoordeling van uw initiatief. Hiertoe plaatst u enerzijds uw activiteitenplan op <https://faro.cultureelerfgoed.nl> (het Faro platform). Deelnemers van het platform kunnen op deze manier een reactie geven op uw initiatief. Anderzijds legt u zowel het(zelfde) activiteitenplan als ook de begroting voor door dit toe te sturen aan faro@cultureelerfgoed.nl. Op het Faro platform vindt u meer informatie over de procedure en criteria.

Onderstaande gegevens worden ingevuld door de organisatie/persoon die uiteindelijk ook de formele subsidieaanvraag zal indienen en tevens de subsidie op diens rekening ontvangt.

Naam organisatie: Stichting OPEN
Contactpersoon: Marloes Stofferis
E-mailadres: m.stofferis@openerfgoed.nl
Telefoonnummer: 0639614255

Naam initiatief: Samenwerken voor nieuwe vrijwilligers in het erfgoedveld
Totale kosten: 157.257,64
Gevraagde subsidiebijdrage: 70.000
Bedrag cofinanciering door derden: 70.000
Bedrag eigen bijdrage: 11.257,64 + 6.000
Inzet vrijwilligers in uren: 144

Activiteitenplan

1. Met welke vorm(en) van cultureel erfgoed heeft uw initiatief van doen? (u kunt meerdere vakjes aankruisen)

- Integrale benadering van cultureel erfgoed
- Archeologie
- Gebouwd en aangelegd (groen) erfgoed
- Cultuurlandschap
- Roerend erfgoed
- Mobiel erfgoed
- Immaterieel erfgoed
- Oral History
- Archieven
- Digital born erfgoed
- Andere vorm, te weten .... Klik of tik om tekst in te voeren.

2. Geef een korte omschrijving (maximaal 400 woorden) van het initiatief, waarin u beknopt de aanleiding, de hoofdactiviteit en het doel formuleert.

Aanleiding

Erfgoedorganisaties in Nederland zijn sterk afhankelijk van vrijwilligers om cultureel erfgoed te behouden en te laten beleven. Uit [onderzoek door Stichting Organisatie Provinciale Erfgoedinstellingen Nederland \(OPEN\)](#) blijkt dat bij ruim 3.000 erfgoedinitiatieven zo'n 109.000 vrijwilligers actief zijn. Deze groep is echter weinig divers en bestaat voornamelijk uit 65-plussers. Het is essentieel om nieuwe vrijwilligers aan te trekken om het erfgoedveld vitaal en inclusief te houden.

Een manier om nieuwe erfgoedvrijwilligers en -participanten te bereiken is door buiten bestaande doelgroepen te zoeken. Dit vereist een verandering in denkwijze en organisatiestructuur van erfgoedinitiatieven, waarbij ondersteuning onmisbaar is. Erfgoedinitiatieven vertellen ook het verhaal van alle inwoners en om dit verhaal representatief te maken, zijn vrijwilligers uit de hele samenleving nodig. Daarom bieden de 12 provinciale OPEN-leden *Expeditie Nieuwe Gezichten* sinds 2022 (bijna) kosteloos aan. De huidige trainingen worden mogelijk gemaakt via de [Faro-initiatieven regeling 2023](#) en eindigen in 2024. Voor blijvende impact en borging van kennis is meer tijd nodig. Ook blijkt uit ervaring dat een grotere betrokkenheid vanuit het veld tot een groter draagvlak kan leiden en de mogelijkheid om vraaggerichter te werken. Met een grotere impact tot gevolg.

Hoofdactiviteit

Expeditie Nieuwe Gezichten is een methodiek ontwikkeld door Platform Vrijwillige Inzet (NOV) en door de OPEN-leden op maat gemaakt voor het erfgoedveld. Door heel Nederland zijn expeditiebegeleiders opgeleid om trainingen aan te bieden aan lokale

erfgoedorganisaties waarbij de methode wordt afgestemd op de (regionale) behoeften van de deelnemers.

De trainingen maken gebruik van gedragspsychologie en de methode design thinking om organisaties te helpen nieuwe doelgroepen aan te spreken en huidige vrijwilligers te binden. Deelnemers analyseren hun eigen organisatie, ontdekken blinde vlekken, identificeren kansen en zetten eerste stappen om nieuwe vrijwilligers aan te trekken en huidige vrijwilligers te behouden, en om taken en activiteiten op vernieuwende wijze in te richten. Hierdoor wordt het erfgoed waar ze zich voor inzetten toegankelijker voor participatie door nieuwe doelgroepen.

Waar erfgoedvrijwilligersorganisaties zich eerder willekeurig of individueel konden aanmelden voor de Expedities, trekken de OPEN-leden gedurende 2025-2026 vooral met koepelorganisaties op om de vraag naar nieuwe vrijwilligers gestructureerder en met grotere betrokkenheid uit het veld aan te pakken. Deze samenwerkingspartners hebben veelal provinciale afdelingen en vertegenwoordigen een breed spectrum van het erfgoedveld.

Doel

Een antwoord bieden op het vrijwilligerstekort in de erfgoedsector, en daarbij het vergroten van meerstemmigheid binnen het veld. Dit wordt bereikt in samenwerking met koepelorganisaties om de impact van de methodiek te versterken.

3. Omschrijf wat het beoogde eindresultaat is.

Eind 2026 hebben zo'n 85 (afdelingen van) erfgoedorganisaties en –gemeenschappen handvatten gekregen in de werving en binding van een diverser en groter vrijwilligersbestand via de methodiek *Expeditie Nieuwe Gezichten*. Het merendeel van deze deelnemers zijn provinciale afdelingen of regionale erfgoedorganisaties verenigd onder koepelorganisaties. Ook is er aan het einde van 2026 inzichtelijker geworden wat de impact van de methodiek op het erfgoedveld sinds 2022 is geweest, en hoe dit aanbod een structureel onderdeel van de ondersteuning van de OPEN-leden kan worden.

OPEN werkt naar deze resultaten via drie activiteiten toe, welke hieronder zijn omschreven.

4. Neem hieronder puntsgewijs op welke deelactiviteiten of processtappen worden uitgevoerd.

Ga daarbij uit van maximaal 8 activiteiten/processtappen. Omschrijf per activiteit/processtap:

- de aard, omvang, duur en wijze van uitvoering van de activiteit;
- de doelstelling, resultaten of producten.

Indien gewenst kunt u dit ook als aparte bijlage bijvoegen.

Activiteit 1: Trainingen i.s.m. koepelorganisaties

Doelstelling

Structurele samenwerkingen tussen koepelorganisaties uit het erfgoedveld en OPEN aangaan, om zo op regionaal niveau afdelingen en verenigingen te ondersteunen in de zoektocht naar nieuwe (en diversere) vrijwilligers.

Aanpak

Beoogde partners

Het merendeel van de trainingen gedurende het project worden in samenwerking met koepelorganisaties tot stand gebracht. De koepelorganisaties hebben idealiter provinciale afdelingen omdat deze structuur overeenkomt met die van OPEN. De vergelijkbare structuur versterkt ook de verbinding tussen deelnemende organisaties en daarmee het bestaande erfgoedveld. Daarnaast heeft een structurele samenwerking een positief effect op de borging van de opgedane kennis en vaardigheden: binnen de koepelorganisaties worden ervaringen logischerwijs uitgewisseld op de eigen bijeenkomsten en communicatiekanalen. Ook binnen OPEN vinden uitwisselingen plaats om de trainingen verder aan te scherpen. Door de samenwerking landelijk te promoten, kunnen we efficiënter een verandering in de organisatiecultuur binnen de deelnemende organisaties realiseren.

Vorbereiding

Vanuit het lopende project 'Expeditie Nieuwe Gezichten - op zoek naar nieuwe erfgoedvrijwilligers' (Faro-initiatief 2023) zijn al eerste stappen via de coördinator van OPEN en koepelorganisaties uit het veld gezet om in de toekomst samen te werken op het gebied van vrijwilligerswerving en inclusie. We zijn momenteel in gesprek met de Museumvereniging, Kerkvernieuwers, AWN de Nederlandse Archeologievereniging, De Hollandsche Molen en/of het Gilde van Molenaars, KVAN en DDA Nederlandse Vereniging voor Metaaldetectie. Naar verwachting zullen er eind 2024 concrete afspraken met zeker vier samenwerkingspartners gemaakt zijn, zodat de eerste expedities aan de afdelingen in de eerste helft van 2025 gegeven zullen worden. Afspraken over samenwerkingen met overige koepelorganisaties zijn idealiter in de eerste helft van 2025 rond, zodat er in de rest van het project voldoende tijd is voor de trainingen en om de impact hiervan te evalueren.

Fase 1: Landelijke samenwerkingen

Eerst worden afspraken vastgelegd tussen OPEN en de landelijke besturen, bureaus of een organisatie die als tussenpersoon voor de regionale verenigingen of afdelingen

functioneert. Er is maatwerk nodig om tot een samenwerkingsovereenkomst te komen aangezien koepelorganisaties sterk van elkaar kunnen verschillen.

Fase 2: Vertaalslag naar de regio

Vervolgens gaan 10 OPEN-leden met de regionale afdelingen/verenigingen aan de slag om de vorm en periode voor de trainingen te bepalen. De trainingen worden dus regionaal of provinciaal georganiseerd, waarbij de logistieke zaken in overleg worden afgestemd. Zo kan de training bijvoorbeeld in twee tot vijf dagdelen, of via een korte introductieworkshop gegeven worden. Ook kan de grootte van de groep verschillen en dus tussen de 6 tot 20 deelnemers bestaan. Verder kunnen deelnemers aan een traject onderdeel van één organisatie of gemeenschap uitmaken, of bestaat de groep uit vertegenwoordigers van meerdere organisaties. Door de trainingen op maat te geven, wordt er een zo relevant mogelijke ondersteuning geboden. Er is kans op provinciale verschillen: zo is het mogelijk dat koepelpartners in sommige delen van het land erg sterk of juist helemaal niet vertegenwoordigd zijn, waardoor de vraag in de ene provincie groter kan worden dan in de andere. De vraag vanuit de koepelpartners is hierin leidend, de OPEN-leden stellen zich onderling flexibel op.

Verantwoordelijkheden

De verantwoordelijkheid voor het creëren van draagvlak en de werving van voldoende deelnemers binnen de eigen achterban ligt in deze samenwerking bij de koepelorganisaties. OPEN en haar leden zijn hier ondersteunend in door relevante informatie en materialen aan te leveren en bijvoorbeeld een korte introductie of praatje te geven over deze trainingen. Daarnaast verzorgen de OPEN-leden de trainingen en eventuele benodigde materialen.

In elke provincie zijn expeditiebegeleiders opgeleid. Bij de OPEN-leden in Flevoland en Drenthe is er binnen de eigen organisatie echter geen ruimte voor dit project. Mocht er vraag zijn naar trainingen binnen deze provincies, dan wordt er eerst gekeken of er binnen de eigen organisatie alsnog aan deze vraag voldaan kan worden (buiten dit project om), of dat de vraag via de netwerksamenwerking van OPEN kan worden opgepakt.

Communicatie

Communicatie over de trainingen en samenwerking wordt zowel door de koepelorganisaties als OPEN-leden en OPEN naar de achterban en het veld gecommuniceerd. Zo ontstaat er meer bekendheid en draagvlak voor de methodiek en

doelstelling. Dit gebeurt met name via vakbladen, websites en de sociale media kanalen.

Resultaat

- Structurele samenwerkingen tussen OPEN en 8 koepelorganisaties uit het erfgoedveld.
- Trainingen gebaseerd op de methodiek *Expeditie Nieuwe Gezichten* zijn gevolgd door zo'n 64 afdelingen of regionale erfgoedorganisaties.
- Deelnemers hebben een beter beeld van zichzelf en de manier waarop zij met vrijwilligers omgaan.
- Deelnemers hebben meer handvaten om vrijwilligers te werven en te behouden.

Activiteit 2: Expedities voor lokale erfgoedinitiatieven (niet landelijk of interprovinciaal georganiseerd)

Doelstelling

Erfgoedgemeenschappen en –organisaties die niet verenigd zijn onder koepelorganisaties vraaggericht ondersteunen om nieuwe vrijwilligers te werven en te betrekken.

Aanpak

Hoewel de nadruk in dit project ligt op de samenwerkingen met koepelorganisaties rondom vrijwilligerswerving, is het essentieel om toegankelijk te blijven voor het hele erfgoedveld. Juist nieuwere vormen van erfgoed, nieuwe stichtingen en burgerinitiatieven zijn wellicht (nog) niet verenigd onder landelijke koepels terwijl zij een belangrijk onderdeel vormen van de diverse perspectieven binnen de erfgoedsector. Daar waar vraag is van deze lokale erfgoedgemeenschappen en –organisaties naar ondersteuning en handvaten rondom de werving en binding van (nieuwe) vrijwilligers uit andere doelgroepen, bieden de OPEN-leden dus vanzelfsprekend trainingen gebaseerd op de methode *Expeditie Nieuwe Gezichten* aan.

De aanpak is hiervan vergelijkbaar met die van het lopende project '*Expeditie Nieuwe Gezichten - op zoek naar nieuwe erfgoedvrijwilligers*' in 2024, ondersteund vanuit de Faro-initiatieven ronde 2023. De trainingen worden op maat doorontwikkeld en verzorgd om een zo relevant mogelijke ondersteuning te bieden en volgen de eigen opzet van de OPEN-partners die eerder op basis van ervaring en behoefte ontwikkeld is. Informatie over de cursussen worden zowel via de communicatiekanalen van OPEN als die van de relevante leden gedeeld. Daarnaast worden de trainingen kosteloos of tegen een

symbolisch bedrag aangeboden zodat financiën geen drempel vormen voor erfgoedinitiatieven met een wens of behoefte om aan hun vrijwilligersbestand te werken.

Doordat de focus in dit plan op de activiteit 1 ligt (Samenwerken met koepelorganisaties), is de ruimte voor activiteit 2 hiervan afhankelijk. De resultaten voor deze activiteit zijn daarom globaal aangegeven. In de begroting is omwille van de berekeningen een 75/25-verhouding tussen de twee activiteiten gehanteerd.

Resultaat

- Zijn er trainingen volgens de methodiek *Expeditie Nieuwe Gezichten* gegeven aan erfgoedorganisaties en -gemeenschappen.
- Deelnemers hebben een beter beeld van zichzelf en de manier waarop zij met vrijwilligers omgaan.
- Deelnemers hebben meer handvaten om vrijwilligers te werven en te behouden.

Activiteit 3: Kennis uitwisselen en impact meten

Doelstelling

De impact van de trainingen volgens de methode *Expeditie Nieuwe Gezichten* tot nu toe vergroten, meten en evalueren

Aanpak

Sinds 2022 zijn er trainingen volgens de methode *Expeditie Nieuwe Gezichten* gegeven. Vanwege de intieme samenstelling van de trainingen hebben veel deelnemers elkaar beter leren kennen. Het volgen van de trainingen zorgt ervoor dat ze een gedeelde ervaring hebben opgedaan, waardoor er doorheen het land nieuwe netwerken zijn ontstaan. De trainingen zijn echter slechts de eerste stap in het vergroten en verbreden van het eigen vrijwilligersbestand. Pas na afloop gaan de deelnemers zelfstandig met hun nieuwe vaardigheden aan de slag. Regelmatig wordt er na afloop van trainingen de behoefte naar een terugkombijeenkomst geuit: men wil dan graag vertellen over de eigen ervaringen en is nieuwsgierig naar de ervaringen van de ander. In Zuid-Holland worden deze al georganiseerd om de urgentie van het vraagstuk te blijven benadrukken, te kijken welke acties uit de actieplannen zijn uitgevoerd, kennis uit te wisselen en eventueel nieuwe tools aan te reiken. De verwachting is dat er een vergelijkbare behoefte zal zijn na de trainingen in 2025 en 2026.

Een terugkombijeenkomst heeft verschillende voordelen:

1. Er vindt kennisdeling plaats rondom diversiteit, inclusie, vrijwilligerswerving en –management.
2. Het versterkt het nieuwe netwerk van deelnemers.
3. Het inspireert en/of frist kennis op over diversiteit, inclusie, vrijwilligerswerving en –management.
4. Het biedt een gelegenheid om de impact van de methode te meten.

Om deze reden zijn worden er door heel het land terugkombijeenkomsten georganiseerd voor deelnemers uit dezelfde regio of die thematisch aan elkaar gerelateerd zijn. Deze zullen met name aan het einde van 2026 plaatsvinden. Deze terugkombijeenkomsten worden door de OPEN-leden georganiseerd en kunnen zowel digitaal als live plaatsvinden. Daar waar de behoefte is, komen deze in samenwerking met een relevante koepelorganisatie tot stand.

Omdat er tijd nodig is om de opgedane kennis binnen erfgoedorganisaties of –gemeenschappen te laten landen en in te zetten, kan de impact van een training niet kort na een training gemeten worden. Hier moeten eerst maanden, zo niet jaren overheen gaan. Een kwalitatieve evaluatie over deze impact zal daarom een onderdeel zijn van deze terugkomdagen.

Eind 2026 wordt er ook een kwalitatief onderzoek naar impact van de training onder de deelnemers uitgezet. Dit onderzoek wordt via het OPEN-bureau gecoördineerd en vervolgens via alle OPEN-leden (incl. Landschapsbeheer Flevoland, Platform Drentse Musea en Drents Archief), en eventueel in samenwerking met de koepelorganisaties) onder deelnemers verspreid. Naar aanleiding van de resultaten wordt er een beknopt, landelijk dekkend onderzoeksrapport met resultaten en conclusies door het OPEN-bureau opgesteld. Op basis van de resultaten wordt ook advies gegeven over de toekomstige inbedding van de cursus in de ondersteuning van de OPEN-leden op het gebied van vrijwilligersmanagement.

Resultaat

- Minstens 10 terugkombijeenkomsten georganiseerd voor deelnemers sinds 2022.
- Een beknopt onderzoeksrapport over de impact van Expeditie Nieuwe Gezichten in het Erfgoedveld tot nu toe.

5. Planning: geef aan hoe de deelactiviteiten/processtappen in de tijd worden uitgevoerd. *Indien gewenst kunt u dit ook als aparte bijlage bijvoegen.*

Begin 2025	<u>Start project</u> , aanvang eerste activiteiten
t/m zomer 2025	Alle samenwerkingen definitief.
Eind 2025	Tussentijdse evaluatie met samenwerkingspartners

	OPEN-leden nemen trainingen 2026 op in jaarplan
t/m zomer 2026	Laatste trainingen
Najaar 2026	Terugkomdagen en onderzoek naar impact
Eind 2026	<u>Einde project</u>
Voorjaar 2027	Verlag en financiële afronding

In de Uitvoeringsagenda Faro – deel I is door het erfgoedveld opgetekend wat de betekenis is van het Verdrag van Faro voor de Nederlandse erfgoedzorg en hoe het daar invulling aan wil geven. Om in aanmerking te komen voor een financiële bijdrage moet uw initiatief bijdragen aan de implementatie van het Verdrag van Faro in het functioneren van de Nederlandse erfgoedzorg. De mate waarin uw initiatief hieraan voldoet wordt meegenomen in de beoordeling. Daarover gaan de volgende vijf vragen.

6. Aan welke Faro-kernwaarde(n) zoals opgenomen in de Faro Uitvoeringsagenda – deel I voldoet het initiatief?

- Participatie in de volle breedte
- Open houding voor andere erfgoedopvattingen
- Erfgoed midden in de samenleving

7. Omschrijf op welke wijze het initiatief voldoet aan de geselecteerde Faro-kernwaarde(n).
Alle drie de Faro-kernwaarden zijn van toepassing op dit project.

Participatie in de volle breedte

Dit initiatief richt zich op het aantrekken van nieuwe vrijwilligers uit diverse en ondervertegenwoordigde groepen. De trainingen helpen erfgoedorganisaties en -gemeenschappen hun structuren en denkwijzen te vernieuwen en inclusiever te maken en hebben participatie in de volle breedte dus als onderliggend doel. Maar ook de aanpak binnen het project zelf is inclusief: de trainingen zijn kosteloos of tegen een symbolisch bedrag beschikbaar, zodat financiële barrières geen drempel vormen voor de erfgoedgemeenschappen. Daarnaast kunnen ook lokale erfgoedorganisaties die niet bij een koepelorganisatie zijn aangesloten aan trainingen deelnemen, waardoor ook nieuwere en diverse vormen van erfgoed worden ondersteund. Tot slot bevorderen de terugkombijeenkomsten kennisdeling vanuit het veld rondom diversiteit en inclusie. Deze benaderingen zorgen ervoor dat erfgoedorganisaties breed en inclusief nieuwe vrijwilligers kunnen aantrekken en betrekken, wat bijdraagt aan een vitale en diverse erfgoedsector.

Open houding voor andere erfgoedopvattingen

Samenwerken voor nieuwe vrijwilligers in het erfgoedveld is ontworpen om erfgoedorganisaties te helpen buiten hun traditionele denkkaders te stappen en nieuwe perspectieven te omarmen. Via de trainingen worden erfgoedorganisaties en -gemeenschappen aangemoedigd hun eigen structuren en blinde vlekken kritisch te analyseren. Zo wordt er gebruik gemaakt van gedragspsychologie en design thinking om

met innovatieve benaderingen en diverse perspectieven naar de eigen erfgoedorganisatie of –gemeenschap te kijken. Door deze methoden leren deelnemers zich aan te passen aan de behoeften en verwachtingen van nieuwe doelgroepen die eerder niet in hun vrijwilligersbestand waren vertegenwoordigd. Dit stelt ze vervolgens in staat om hun standpunten en werkwijzen aan te passen en te evolueren, waardoor ze leren hoe ze met een inclusievere blik naar nieuwe ideeën en benaderingen binnen het erfgoedveld kunnen kijken. Dit is cruciaal voor het behouden en beleven van erfgoed in een dynamische en diverse samenleving.

Erfgoed midden in de samenleving

Met de methodiek van *Expeditie Nieuwe Gezichten* brengen OPEN en koepelorganisaties erfgoed dichterbij diverse gemeenschappen. We reiken handvatten aan om nieuwe doelgroepen bij erfgoed te betrekken en te behouden die eerder niet of nauwelijks vertegenwoordigd waren. Daarnaast wordt de positie van de deelnemende organisaties en gemeenschappen in de maatschappij geanalyseerd, waarbij kansen worden geïdentificeerd om relevanter te worden voor hun omgeving. De trainingen stimuleren erfgoedinitiatieven om inclusiever te worden en actiever deel te nemen aan hun lokale gemeenschap. Dit maakt erfgoed toegankelijker en zorgt ervoor dat het een levendig en dynamisch onderdeel van het dagelijks leven wordt. Zo bevordert het project bredere maatschappelijke betrokkenheid en zorgt het ervoor dat erfgoed een integraal en relevant onderdeel van de samenleving blijft.

8. Aan welke thema's en de daarbij door het erfgoedveld geformuleerde doelen (inzet) in de Uitvoeringsagenda Faro – deel I draagt uw initiatief substantieel bij? Er zijn in principe meerdere thema's mogelijk. Raadpleeg voor de beantwoording van deze vraag de uitwerking van de thema's in de Uitvoeringsagenda Faro – deel I.

- Erfgoed als hulpbron en partner in het sociale domein
- Democratische vernieuwing
- Dynamische leefomgeving
- Waarderen van erfgoed
- Meerstemmigheid
- Oral History
- Digitaal erfgoed
- Archieven
- Archeologie
- Caribisch Nederland
- Internationaal
- Erfgoedbewustzijn en educatie
- Ondersteuning erfgoedparticipatie
- Opleidingen
- Werkwijzen en wegwijzen
- Financiering erfgoedinitiatieven

Geef (indien meerdere thema's aangekruist) aan wat naar uw mening het hoofdthema van uw initiatief is. Bij de beoordeling wordt vooral naar dit thema gekeken.

Ondersteuning Erfgoedparticipatie

9. Omschrijf voor het hoofdthema (en - indien relevant - maximaal 2 andere thema's) hoe uw initiatief aansluit bij de in de Uitvoeringsagenda Faro – deel I omschreven doelen en vraagstukken. Raadpleeg voor de beantwoording van deze vraag de uitwerking van de thema's in de Uitvoeringsagenda Faro – deel I.

Ondersteuning erfgoedparticipatie

Het initiatief speelt in op de noodzaak om het eigenaarschap van erfgoed te verbreden en erfgoedzorg te zien als een gedeelde verantwoordelijkheid van de samenleving en professionele organisaties. Door het project ondersteunt OPEN in samenwerking met partners erfgoedgemeenschappen en –organisaties om meer participatie te creëren rondom hun erfgoed.

De trainingen helpen deelnemende organisaties en gemeenschappen om hun structuren en denkwijzen te vernieuwen en inclusiever te maken. Dit sluit aan bij het Verdrag van Faro, dat overheden en ondersteunende organisaties oproept om samen te werken met erfgoedgemeenschappen en hun initiatieven te steunen. Door open te staan voor verschillende opvattingen over wat waardevol is, wordt erfgoed toegankelijker en relevanter voor een breder publiek, wat essentieel is voor de overdracht aan toekomstige generaties.

Een belangrijk onderdeel van het project is de samenwerking met koepelorganisaties en lokale erfgoedgemeenschappen. Deze samenwerking maakt de ondersteuning efficiënter en breder inzetbaar. Door samen te bepalen hoe de ondersteuning eruitziet en kennis uit te wisselen, leren de OPEN-leden, koepelorganisaties, erfgoedgemeenschappen, vrijwilligers, ondersteuners en andere betrokkenen van elkaar en de praktijk. Dit bevordert een dynamische en wederzijds verrijkende relatie.

Het project draagt ook bij aan het verbinden van mensen door fysieke en digitale ontmoetingsmomenten te creëren en te faciliteren. Door de trainingen en terugkombijeenkomsten ontstaan er nieuwe netwerken in het erfgoedveld waar kennisdeling en inspiratie plaatsvinden. Dit sluit aan bij de ambitie om informatie, kennis en instrumenten breder te verspreiden en te verbeteren in samenwerking met de gebruikers. Los van de trainingen verrijkt de methode *Expeditie Nieuwe Gezichten* daarnaast ook de erfgoedparticipatiecoachingspraktijk van de OPEN-leden. Kennis en kunde wordt hierdoor geconsolideerd en bereikt ook buiten dit projectorganisaties, gemeenschappen en initiatieven voor wie het niet mogelijk of passend is een training te volgen. Tot slot verzamelen we gegevens en ervaringen over de impact van *Expeditie Nieuwe Gezichten* op het erfgoedveld, wat kan bijdragen aan beleidsvorming en verdere verbetering van de ondersteuning voor erfgoedparticipatie na 2026. Hierdoor draagt het initiatief bij aan een beter begrip en meer gerichte ondersteuning van erfgoedparticipatie in Nederland.

10. Omschrijf beknopt (maximaal 400 woorden) op welke wijze het initiatief een structurele verandering teweeg kan brengen ten opzichte van het huidige functioneren van de erfgoedzorg.

Denk bijvoorbeeld aan bewustwording van een veranderopgave, systeemaanpassing, schaalsprong, nieuwe coalities, verdieping op een thema, instrumentatie van een thema met werkwijzen of methodieken, of de verkenning van nieuwe mogelijkheden binnen een thema. Samenwerken voor nieuwe vrijwilligers in het erfgoedveld biedt op meerdere fronten mogelijkheden tot een structurele verandering in de erfgoedzorg. Zo zorgt het voor een bewustwording van de noodzaak om erfgoedzorg inclusiever en toegankelijker te maken. Door de trainingen worden deelnemende organisaties gestimuleerd om hun denkwijzen te vernieuwen, wat kan leiden tot een cultuurverandering binnen deze gemeenschappen, organisaties en erfgoedinitiatieven.

Het aangaan van structurele samenwerkingen met centraal georganiseerde koepelorganisaties versterkt de borging van opgedane kennis en vaardigheden. Daarnaast bevordert de het de bekendheid van de ondersteuningsmogelijkheden omdat koepelorganisaties een intensiever netwerk hebben en het bestaan van de OPEN-leden delen met hun achterban. Ervaringen worden binnen koepelorganisaties en OPEN uitgewisseld en geïntegreerd. De landelijke verspreiding en het brede bereik van deze samenwerkingspartners is dus bevorderlijk voor een efficiënte cultuuromslag. Vernieuwende methodieken worden namelijk breed geaccepteerd en toegepast. Dit leidt vervolgens tot een inclusievere kijk op erfgoedzorg.

Daarnaast bevordert dit project (de vorming van nieuwe) netwerken tussen ondersteunende partijen, landelijke besturen en bureaus, lokale erfgoedgemeenschappen, regionale afdelingen en andere belanghebbenden. Niet alleen tijdens de trainingen en binnen de (koepel) organisatie zelf, maar ook tijdens terugkombijeenkomsten over inclusieve vrijwilligerswerving – en binding. Deze samenwerkingen vergroten dus de efficiëntie en het bereik van de ondersteuning, waardoor kennis en middelen beter worden benut.

Erfgoedinstellingen vertellen het verhaal van alle inwoners. Om dit verhaal volledig en representatief te maken, is het essentieel dat de vrijwilligers die betrokken zijn bij erfgoedinstellingen net zo divers zijn als de samenleving zelf. Nieuwe vrijwilligers vanuit verschillende groepen zijn daarom niet alleen nodig om de doelgroepen vrijwilligers uit te breiden, maar ook omdat erfgoed van iedereen is.

Kortom, door deze gecombineerde benaderingen kan het initiatief een blijvende impact hebben op het functioneren van de erfgoedzorg, waarbij inclusie, samenwerking, netwerk en kennisdeling centraal staan.

Bij de beoordeling van uw initiatief wordt ook gekeken naar de aansluiting van uw initiatief bij de ambities van anderen en bij vraagstukken in de samenleving en de inzet van vrijwilligers. Daarover gaan de volgende drie vragen.

11. Omschrijf of, en zo ja op welke wijze het initiatief bijdraagt aan actuele (beleids)ontwikkelingen en maatschappelijke vraagstukken.

Te denken valt aan uitsluiting, dekolonisering en grote transities in de leefomgeving.

Samenwerken voor nieuwe vrijwilligers in het erfgoedveld draagt op verschillende manieren bij aan actuele beleidsontwikkelingen en maatschappelijke vraagstukken. Hieronder zijn enkele onderwerpen uitgelicht.

Bijdragen aan een oplossing voor het tekort aan vrijwilligers

Hoewel de inzet van vrijwilligers in Nederland in 2023 steeg ten opzichte van voorgaande jaren (Bron: CBS), blijkt dat er niet alleen een landelijk tekort aan vrijwilligers is, maar dat de nood voor hulp groeit (Bron: NLvoorElkaar, de grootste vrijwilligersvacaturebank van Nederland en samenwerkingspartner van OPEN). Het vrijwilligerstekort in de erfgoedsector is dus niet enkel sectorgebonden, maar een landelijk en maatschappelijk probleem. De kern van ons initiatief richt zich dus op het bijdragen aan een oplossing voor dit maatschappelijk vraagstuk.

Inclusie en uitsluiting

Doordat we ons met dit project richten op het betrekken van nieuwe doelgroepen bij het erfgoedveld, draagt het bij aan inclusie. We focussen hierbij op mensen en gemeenschappen die traditioneel misschien minder vertegenwoordigd zijn in het erfgoedwerk, bijvoorbeeld jongere generaties. De aanpak is hierbij niet door uit te reiken naar deze ‘nieuwe gezichten’ in de veronderstelling dat zij zich naar de mores van de erfgoedorganisatie of -gemeenschap moeten voegen. De deelnemers aan de trainingen werken eerst zelf aan de eigen organisatie/gemeenschap om mensen met een andere achtergrond, context of ideeën te kunnen verwelkomen. Deze aanpak bestrijdt uitsluiting: erfgoed wordt namelijk voor een bredere en diverse groep toegankelijker.

Versterken van gemeenschappen en sociale cohesie

Door erfgoedgemeenschappen en -organisaties te ondersteunen bij het vinden en betrekken van nieuwe vrijwilligers, draagt dit plan bij aan het versterken van lokale gemeenschappen. Dit is vooral relevant in een tijd waarin gemeenschappen vaak te maken hebben met veranderingen en uitdagingen in hun omgeving. Het bevordert de sociale cohesie door mensen samen te brengen rond gedeelde erfgoedbelangen. Dit kan bijdragen aan het opbouwen van sterkere banden binnen gemeenschappen, het creëren van een gevoel van gezamenlijke identiteit en het tegengaan van eenzaamheid.

12. Omschrijf de projectorganisatie en rolverdeling en geef aan of en zo ja op welke wijze er bij de uitvoering van het initiatief sprake is van samenwerking met of betrokkenheid van andere belanghebbenden.

Stichting OPEN

Initiatiefnemer, penvoerder en eindverantwoordelijke van dit project namens de 13 provinciale OPEN-leden die onder deze stichting verenigd zijn. Via OPEN stroomlijnen de leden visie en samenwerkingsprojecten op nationale schaal vanuit een regionaal perspectief. Hiermee vormt het samenwerkingsverband de ideale schakel tussen

nationaal en regionaal beleid waarbij vrijwel alle erfgoedinstellingen worden bereikt. Sinds 2023 is OPEN een stichting, het dagelijks bestuur bestaat uit Marielle Hendriks (voorzitter, tevens directeur Erfgoedhuis Zuid-Holland), Roeli Broekhuis (secretaris, tevens directeur Erfgoedpartners) en Ruud van Eeten (penningmeester, tevens directeur Huis van de Kunsten Limburg). De partners die aangesloten zijn bij OPEN, of de intentie hebben om zich in de toekomst aan te sluiten, zijn: Erfgoedpartners, Platform Drentse Musea & Drents Archief, Landschapsbeheer Flevoland, Stichting Erfgoed & Publiek, Erfgoed Gelderland, Erfgoed Brabant, MOOI Noord-Holland, Landschap Erfgoed Utrecht, Erfgoed Zeeland, Erfgoedhuis Zuid-Holland, Huis voor de Kunsten Limburg, Erfgoed Platform Overijssel.

Eindverantwoordelijken van dit project zijn de directieleden van de leden verenigd in OPEN. Richting wordt bepaald door een kleinere stuurgroep binnen dit bestuur. Ook zij worden vanuit de praktijk gevoed door het rechtstreekse contact met de expeditiebegeleiders binnen de eigen organisatie en centrale interne coördinatie van OPEN.

Het bureau van stichting OPEN bestaat momenteel uit een coördinator en communicatiemedewerker. Het bureau is verantwoordelijk voor de samenwerkingsafspraken met koepelorganisaties, coördinatie van de expeditiebegeleiders, het opstellen van het onderzoek en onderzoeksrapport, communicatie over de expedities en verzorgt de centrale administratie rondom deze aanvraag.

Expeditiebegeleiders

De expeditiebegeleiders zijn opgeleid via de Meta-Expeditie van de NOV en verzorgen de trainingen gebaseerd op de methode *Expeditie Nieuwe Gezichten* aan lokale erfgoedorganisaties. De expeditiebegeleiders zijn medewerkers bij de OPEN leden en zijn cruciaal voor het overbrengen van de benodigde kennis en tools aan erfgoedinstellingen. Ook organiseren zij de terugkombijeenkomsten en spelen zij een rol in de verspreiding van het impactonderzoek.

Koepelorganisaties

In dit initiatief is er sprake van samenwerkingen met zeker 8 koepelorganisaties waaronder regionale erfgoedgemeenschappen en –initiatieven verenigd zijn. Deze partijen kunnen verschillende vormen aannemen: hun rol binnen de eigen organisatie is betaald of vrijwillig. Ze zijn centraal vertegenwoordigd door een bureau, bestuur of tussenpersoon dat het eerste aanspreekpunt vormt met het bureau van OPEN. Koepelorganisaties zijn verantwoordelijk voor het werven en aanleveren van voldoende deelnemers, en verspreiden informatie over de trainingen en het impactonderzoek naar hun achterban. Daar waar relevant zijn de centrale punten co-organisator van een terugkombijeenkomsten. Momenteel worden er al samenwerkingen onderzocht met Museumvereniging, Kerkvernieuwers, AWN de Nederlandse Archeologievereniging, De

Hollandsche Molen en/of het Gilde van Molenaars, KVAN en DDA Nederlandse vereniging voor Metaaldetectie. Hun afdelingen of regionale gemeenschappen zijn de directe doelgroep van het initiatief (activiteit 1) en spelen een actieve rol bij het implementeren van de verworven kennis.

Lokale Erfgoedorganisaties en –gemeenschappen – niet verenigd onder een koepel

Dit zijn de organisaties en gemeenschappen die actief zijn in het erfgoedveld en die deelnemen aan de trainingen en cursussen die worden aangeboden door de expeditiebegeleiders. Ze zijn de directe doelgroep van het initiatief (activiteit 1) en spelen een actieve rol bij het implementeren van de verworven kennis.

Vereniging Nederlandse Organisaties Vrijwilligerswerk (NOV)

NOV heeft de methodologie *Expeditie Nieuwe Gezichten* ontwikkeld, en de expeditiebegeleiders in een eerder stadium opgeleid (de opleiding is geen onderdeel van dit project). Daarnaast faciliteren zij het online netwerk van expeditie-begeleiders (ook buiten het erfgoedveld), waardoor er bij vraag op laagdrempelige wijze contact tussen verschillende sectoren gezocht kan worden.

13. Omschrijf in welke mate en op welke wijze vrijwilligers worden ingezet voor de uitvoering van het initiatief.

Vrijwilligers staan in dit project centraal en maken op verschillende manieren onderdeel uit van dit project. De voornaamste wijze waarbij ze een organiserende rol binnen de uitvoering van dit project bekleden, is wanneer er sprake is van een vrijwillig, landelijk bestuur van een koepelorganisatie. De verantwoordelijkheden die zij binnen de structurele samenwerking hebben worden dus op vrijwillige basis uitgevoerd. Dit omvat onder andere het werven en aanleveren van voldoende deelnemers, verspreiden van informatie over de trainingen en het impactonderzoek naar hun achterban. Ze vormen een eerste aanspreekpunt met het bureau van OPEN en zijn waar relevant ook co-organisator van een terugkombijeenkomst voor hun achterban. Ze spelen echter geen inhoudelijke, ontwikkelende rol bij het bieden van de trainingen. Hun inzet benadrukt het belang en de betrokkenheid van vrijwilligers binnen het project en onderstreept hun cruciale bijdrage aan de samenwerking.

Noemenswaardig is ook dat een zeer groot deel van de deelnemers aan de trainingen zelf vrijwilligers zijn die actief zijn binnen erfgoedorganisaties of -gemeenschappen. Zij willen leren hoe ze nieuwe vrijwilligers kunnen werven en betrekken bij hun organisatie. Deze vrijwilligers profiteren van de expertise en ondersteuning van de expeditiebegeleiders om hun kennis en vaardigheden te vergroten. Hun tijdsinvestering in dit project is daarbij van onschatbare waarde.

Bovendien wordt er tijdens de Expeditie veel aandacht besteed aan het boeien en binden van huidige vrijwilligers, en de verschillende manieren waarop vrijwilligerswerk kan worden ingericht. De training brengt de gehele vrijwilligersreis in kaart, inclusief de verschillende fasen waarin vrijwilligers zich bevinden. Door hierop in te spelen, wordt de

motivatie van huidige vrijwilligers vergroot en worden zij verbonden met nieuwe vrijwilligers, bijvoorbeeld door kennis en vaardigheden te borgen.

Plan voor kennisontwikkeling en kennisdeling en de daarbij beoogde doelgroep(en)

14. De resultaten, inzichten en ervaringen die voortkomen uit uw initiatief moeten ten goede kunnen komen aan het hele erfgoedveld. De manier waarop u hier invulling aan geeft wordt meegewogen in de beoordeling. Omschrijf hoe u de resultaten, ervaringen en bevindingen van uw initiatief actief deelt met het Faro- netwerk en andere relevante doelgroepen. Werk een plan uit voor kennisontwikkeling en -deling, inclusief de beoogde doelgroep(en) en omschrijf daarin hoe de resultaten van het initiatief worden gedeeld.

Denk ook aan type communicatiemiddelen, frequentie etc. De kosten hiervoor kunt u opvoeren in uw begroting.

De resultaten, inzichten en ervaringen van het project zullen uitgebreid binnen het erfgoedveld gedeeld worden om een brede impact te realiseren. Dit gebeurt op diverse manieren. Intern vindt kennisdeling plaats tussen expeditiebegeleiders doordat er op de interne digitale omgeving van OPEN een plek is om trainingsmaterialen en presentaties te delen, waardoor good practices benut kunnen worden. Tijdens de structurele coachingsoverleggen, waarin expeditiebegeleiders en erfgoedparticipatiecoaches samenkomen, wordt regelmatig aandacht besteed aan opgedane kennis en ervaringen uit de trainingen. Wanneer er behoefte is om specifieke uitdagingen of successen te bespreken, zullen hiervoor bijeenkomsten georganiseerd worden. Een jaarlijkse interne intervisiebijeenkomst van OPEN faciliteert vervolgens het versterken van het OPEN-netwerk en het delen van kennis. Extern wordt kennis gedeeld via regionale terugkombijeenkomsten voor deelnemers van de trainingen sinds 2022. Deze bijeenkomsten focussen op het delen van ervaringen en kennis over thema's zoals diversiteit, toegankelijkheid, inclusie, vrijwilligerswerving en -management. Dit bevordert zowel netwerken als kennisdeling. Daar waar mogelijk wordt er tijdens de terugkombijeenkomsten kwalitatieve input verzameld. Deze input vult de kwantitatieve data aan die voor het onderzoeksrapport rondom impact van de trainingen is verzameld. Het onderzoeksrapport dient vooral als middel voor zelfevaluatie van de OPEN-leden op het gebied van hun ondersteuning voor erfgoedparticipatie. Op basis van dit rapport en de ervaringen van de expeditiebegeleiders zal binnen OPEN worden bepaald hoe de methode *Expeditie Nieuwe Gezichten* in de toekomst een plek krijgt in de erfgoedparticipatiecoachingspraktijk. Ook kunnen de inzichten uit het rapport waardevol zijn voor het Faro-team van de RCE, en leden van het *Netwerk Ondersteuning Erfgoedvrijwilligers* dat bestaat uit belangrijke stakeholders uit het erfgoedveld. Het onderzoeksrapport verschijnt digitaal op de website van OPEN en het Faro-platform van de RCE en wordt verder ook gedeeld met samenwerkingspartners en oud-deelnemers. Wanneer blijkt dat voor specifieke doelgroepen bepaalde bevindingen relevant zijn, dan worden deze – waar mogelijk – op maat gedeeld. De kosten voor kennisdeling en communicatie zijn inbegrepen in de uren van de betrokkenen voor de activiteiten in dit plan. Er worden dus geen bijkomende kosten voor dit onderdeel in de projectbegroting opgevoerd.

Begroting

15. De gevraagde financiële bijdrage moet in verhouding staan tot de verwachte impact van het initiatief. Behalve een projectplan dient u ook een begroting toe te voegen (separate bijlage). Omschrijf hieronder op welke wijze u de mogelijkheden van cofinanciering (eigen bijdrage en bijdragen derden) heeft onderzocht en wat daarvan de uitkomst is geweest.

De gevraagde subsidie aan de RCE is zorgvuldig overwogen en bedraagt €70.000 op een begroting van ruim €157.000. Omdat de meeste kosten via het samenwerkingsverband OPEN gemaakt worden, wordt er een eigen bijdrage vanuit OPEN ingezet van ruim €11.000. Deze eigen bijdrage komt niet voort uit andere subsidies door de RCE zoals Bestending Provinciale Erfgoedparticipatiecoaching, maar wordt mogelijk gemaakt door diverse financieringsbronnen van de verschillende OPEN-leden. De inzet van de koepelorganisaties is deels al vrijwillig waardoor er bij deze vrijwillige organisaties geen sprake is van een eigen financiële bijdrage. Daar waar koepelorganisaties beschikken over een programmabudget of hun betrokkenheid bij dit project vanuit de eigen exploitatiebegroting kunnen dekken, dragen ze ook een eigen bijdrage aan dit project bij. Om de begroting dekkend te maken wordt er onderzocht of het VSB fonds de subsidie vanuit de RCE vanuit dit project kan matchen. Dit private fonds heeft destijds de ontwikkeling van de methode Expeditie Nieuwe Gezichten door de NOV en staat open voor vervolgaanvragen die gerelateerd zijn aan Expeditie Nieuwe Gezichten. De aanvraag zal worden ingediend via de regeling 'Kunst & Cultuur – Aanpassingen Vrijwilligersbeleid'.

Noemenswaardig is dat de deelnemers aan de Expedities vaak vrijwilliger zijn en deze trainingen boven op hun generieke vrijwilligerswerk plaatsvinden. Ze investeren dus hun eigen tijd in het volgen van de cursus en brengen vervolgens hun nieuwverworven kennis en vaardigheden in de praktijk. Dit draagt bij aan de uiteindelijke impact van het project. Het is echter uitdagend om een specifieke monetaire waarde toe te kennen aan deze bijdragen, om deze reden is deze niet toegevoegd aan de begroting. Toch kan deze inzet gezien worden als een vorm van cofinanciering: deelnemers dragen vrijwillig bij aan dit project omdat het resultaat van hun investering een meerwaarde heeft.

Toelichting Activiteit 1:

Om *Trainingen i.s.m. koepelorganisaties* uit te voeren, komen er een verschillend aantal kosten kijken bij deze activiteit.

- Allereerst is er de ureninzet van de expeditiebegeleiders (940 uur): omwille van het kunnen maken van een berekening is er in de begroting rekening gehouden met een 75/25 verdeling van uren met activiteit 2. In de uitvoering is het mogelijk dat deze verhouding verschuift, de nadruk in dit project ligt immers op activiteit 1.

- Omdat de OPEN coördinator eerste contactpersoon is van de koepelorganisaties en een rol speelt bij de totstandkoming van de samenwerkingen, zijn er 50 uren gerekend voor de coördinator van OPEN.
- Voor de koepelorganisaties zijn we in deze begroting uitgegaan van 8 partijen, waarvan de helft zich vrijwillig bij dit project betreft. Er is rekening gehouden met 30 uur per koepelorganisatie. Werkzaamheden omvatten het coördineren en afstemmen van de samenwerking met OPEN, en het creëren van draagvlak binnen de eigen achterban. Omdat het mogelijk is dat de verhouding anders ligt, of er worden meer samenwerkingen aangegaan, moet het gereserveerde budget 'Kosten derden' (betaalde inzet koepelorganisaties) gezien worden als een totaalbudget maar waarvan wellicht meer uren of meerdere partijen uit betaald zullen worden.
- Het is te verwachten dat er out of pocket kosten gemaakt zullen worden. Deze zullen vooral vanuit de eigen budgetten van de OPEN-leden gedekt worden. Daar waar vrijwilligersorganisaties beperkte kosten maken, bijvoorbeeld voor reiskosten, is een beperkt budget beschikbaar van €500 in totaal waar zij aanspraak gedurende dit project op kunnen maken.

Toelichting Activiteit 2:

Expedities op Maat aanbieden wordt uitgevoerd door de expeditiebegeleiders van de OPEN-leden. Hun uren (310) vormen de enige kosten voor deze activiteit.

Toelichting Activiteit 3:

Ook bij *Kennis uitwisselen en impact meten* komen meerdere kosten kijken.

- Voor het opstellen van het onderzoek en schrijven van het impactrapport is er rekening gehouden met 30 uur voor de coördinator van OPEN.
- De OPEN-leden zijn in eerste instantie de organisatoren van 10 terugkombijeenkomsten. Daarom is er rekening gehouden met 8 uur per OPEN-lid.
- Het is niet zeker in welke mate koepelorganisaties betrokken zullen zijn bij de organisatie van de terugkombijeenkomsten, maar ze zullen sowieso gevraagd worden om de onderzoeksvragen in hun achterban te verspreiden. Om deze reden is rekening gehouden met 18 uur voor vrijwillige koepelorganisaties in totaal (zie Vrijwilligers uren), en 18 uur voor koepelorganisaties die gerund worden door betaalde krachten (zie Kosten derden).
- Het is te verwachten dat er out of pocket kosten gemaakt zullen worden. Deze zullen vooral vanuit de eigen budgetten van de OPEN-leden gedekt worden. Daar waar vrijwilligersorganisaties beperkte kosten maken, bijvoorbeeld voor

reiskosten, is een beperkt budget beschikbaar van €500 in totaal waar zij aanspraak gedurende dit project op kunnen maken.

Ingevuld door: Marloes Stofferis
Datum: 5 september 2024